

TIINA SALMI

Alma

DOCENDO

Alma

TIINA SALMI

Alma

DOCENDO

Ensimmäinen painos

© Tiina Salmi ja Docendo, 2026

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

www.docendo.fi

Kansi: Tilla Larkiala / Taittopalvelu Yliveto Oy

Ulkoasu ja taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

Motto s. 5: Manner, Eeva-Liisa 1960: Orfeus manalassa.

Runokokoelmasta Orfiset laulut. Tammi, Helsinki.

ISBN 978-952-850-737-6

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@docendo.fi

*Kuljet edelleen,
ja yhä haavoitut
kiviin, jotka jäivät taakse.*

Prologi

ALMA NOSTI KUUMENNEEN raudan hellanrenkaalta. Hän koskettti sitä sormenpäällä, totesi sopivaksi ja alkoi painella miehensä valkoista paitaa sileäksi. Selkäpuolella sai vedellä pidempiä vetoja, edessä oli taskun ja kauluksen rypytysten takia tarkennettava ja hidastettava. Alma siirteli aina silitettyä kohtaa hellästi sivummalle, kuljetti raudan kärkeä tarkasti pienten vekkien kohdalla. Hihoille oli oma, kapea lautansa, ja niissä meni eniten aikaa. Joskus piti laskea rauta takaisin hellalle saamaan lisää kuumuutta itseensä.

Kun kauluskin oli käsitelty, Alma käänsi raudan silitys-
laudan reunalle viilenemään ja kannatteli paitaa edes-
sään. Se hohti puhtaanvalkeana, yhtään ryppyä ei silmä
erottanut. Hänen teki mielensä painaa paita kasvojaan
vasten, jäädä sen hyvään tuoksuun ja sileyteen, mutta sen
sijaan hän asetteli vaatteen varovasti tuolin selkänojalle
Tapion työhuoneessa, jossa odotti avoin, puoliksi pakattu
matkalaukku. Alma katsoi laukkuja, hänen onnistui vai-
voin pitää itku poissa. Oli vain uskottava, että heidän
elämänsä siliäisi paidan tavoin – jos nyt ei hohtavaksi ja
täysin rypyttömäksi, niin riittävän hyväksi kuitenkin.

Silittää hän osasi, oli oppinut taidon jo nuorena, niinä vuosina, joiden takia matkalaukku nyt odotti lähtöä. Alma hymähti, miten elämä kuin viivoitinta käyttäen veti viivaa alle virheen merkiksi. Ja silti jostain syvältä hänestä nousi vahva tahto pyyhkiä tuo viiva pois, sillä hänen elämänsä ei ollut virhe, vaikka sellaisena sitä alkuun pidettiin.

1

– ÄITI! ÄITI! Mä sain saksasta kympin, ja käsitöistä!

Irene huiskutti todistusta kädessään jo kaukaa koulun ovelta. Alma hymyili ja heilautti kättään riemuitsevalle kuopukselleen. Hän oli lähtenyt lapsiaan vastaan ja ehtinyt Yrjönkatua yhteiskoulun kulmalle asti, kun ovesta alkoi purkautua alkavasta lomasta humaltuneita koululaisia. Irene jäi hyvästelemään ystäviään pihalle, kun Alma vasta erotti koulun oven viereen jääneen esikoisensa, kaksi vuotta Ireneä vanhemman Helmin, joka oli juuri täyttänyt 13. Tämä seisoi yksin ja katseli maahan. Alma odotti, että pahin hälinä väistyi ovelta, ja käveli sitten Helmin luo. Tyttö nosti katseensa.

– Tossa on, hän ojensi äidilleen rypistämänsä todistuksen. Alma työnsi paperin laukkuunsa tutkimatta sitä tarkemmin ja päätti panna sen kotiin päästyään tietosanakirjan väliin suoristumaan. Hän kietoi kätensä Helmin olkapäiden ympäri ja painoi leuallaan kevyesti tytön päälakea. Odotuksen vastaisesti Helmi ei vetänyt itseään heti pois.

– Ehdot tuli aljasta, hän sanoi sitten ja irrottautui äitinsä otteesta. Alma huokaisi. Koulutaival oli alusta

pitäen ollut esikoiselle takkuinen. Helmi ei ollut sopeutunut sisarensa lailla opettajien komennukseen eikä tunnut viihtyvän muilla kuin voimistelutunneilla.

– Onko pakko heti kertoa isälle?

Ruskeaakin ruskeammat, kyyneleiset silmät katsoivat anovasti äitiin. Alma pyyhkäisi hiuksia sivuun tyttärensä otsalta.

– Kyllähän sinä tiedät, että isä haluaa todistukset nähdä, hän vastasi huolestuneeseen katseeseen, – mutta nyt mennään kumminkin ensin Stockmannille jäätelöä syömään.

Irenekin oli irtaantunut ystävistään, ja lyhyen kävelyn jälkeen heidän edessään kohosi Stockmannin tavaratalo. Rakennus oli vasta neljä vuotta vanha, moderni ja kaunis. Almaa hymyilytti Helmin ehdoista huolimatta – miten hauskaa oli istahtaa kahvilaan omien tyttärien kanssa. Tytöt tiesivät jo, että äiti ei halua jäätelöä, mutta koska he halusivat, äiti oli luvannut jäätelötarjoilun kuuluvan ehdottomasti päättäjäispäivän ohjelmaan niin kauan kuin päivän päähenkilöt halusivat. Hänelle itselleen riitti kuppi teetä ja pulla.

Katsellessaan tyttöjään Alma huomasi yhtäkkiä surevansa jo nyt sitä aikaa, jolloin äidin kanssa ei enää ehditä eikä haluta jäätelölle. Se aika ei kuitenkaan ole ihan vielä, Alma mietti katsellessaan kahta herkuunsa keskittynyttä hahmoa. Pitää nauttia nykyisestä ja jättää menneet sekä tulevat murehtimatta, niin hän oli yrittänyt itselleen opettaa. Mutta vaikka kuinka yritti, Alma ei saanut karistettua mielestään ehtojen

pelkoa, niin moni asia oli hänen elämässään kuulusteluja vailla.

Alma vajoaa tilaan, jonka vain kesäloman alkupäivät voivat 11-vuotiaalle tarjota. Koulu ja siellä vietetyt työläät tunnit ovat takana, edessä avautuu rannaton ajan ulappa.

Päättäjäispäivää seuraavana sunnuntaina mamma saa suostuteltua papan viemään perheen Korkeasaareen. He kulkevat eläinten aitauksilta toiselle, päivä on kaunis, ihmisiä paljon liikkeellä. Pieniä ja isompiakin seurueita kokoontuu keilaradalle, jotkut kykkivät kivikokoelman äärellä.

Alma haluaa katsomaan jääkarhuja, jotka ovat joka kerta yhtä lumoavia. Pappa on kertonut, että yksi jääkarhuista, Finke nimeltään, on tuotu eläintarhaan Jäämereltä jo ennen Alman syntymää. Joka kerta hän etsii katseellaan juuri tuon Finken ja jaksaa katsella sen rauhallista olemusta vaikka miten kauan. Sen paremmin eksoottiset papukaijat kuin apinatkaan eivät häntä kiinnosta samalla tavoin kuin jääkarhulinnan asukit.

Koska ravintolassa syöminen on papan mielestä suurta tuhlausta, mamma on pakannut mukaan eväskorin, mistä Alma yrittää olla niin iloinen kuin kykenee – hän olisi mamman tavoin halunnut tietenkin ravintolaan. On toki myös mukavaa istua ulkosalla, eikä mamman laitimissa eväissäkään ole moittimista, mutta joskus olisi ihana käydä saaren Pukki-nimisessä ravintolassa,

joka on niin kaunis ja ylellisen oloinen. Alma tietysti mukautuu vanhempien tahtoon, tai tässä tapauksessa papan tahtoon, ja ajattelee, että jo ylipäättään kaupassaan kaiken vapaa-aikansakin viettävän papan saaminen sunnuntairetkelle on mukavaa.

Kun eväät on syöty ja pappa ähkäissyt itsensä pysyyn matalasta penkistään, Alma rohkaistuu.

– Saisinko mä jäätelöä?

Alma on pannut merkille, että pienen matkan päässä seisoo venäläinen jäätelönmyyjä kärryineen. Pappa katsoo Almania osoittamaan suuntaan mutta ei sano mitään.

– No eiköhän nyt loman alkamisen kunniaksi. Kun on niin kaunis päiväkin, mamma vilkaisee pappaan pyytävästi.

– Mikäs siinä, pappa yllättää Almania iloisesti. – Menkää valitsemaan, minä en niin välitä.

Alma saa ihanan kylmän mansikkaisen herkkunsa, ja mamman ojennettua rahan kohteliaasti kumartelevalle myyjälle he palaavat papan luo. Mamma kerää kahvikupit ja leipien käärepaperit koriin papan kiirehtiessä lauttarantaan lähtöä. Alma yrittää syödä jäätelönsä loppuun, mutta ei ihan ehdi, kun pappa jo viittooi häntä tulemaan. Niinpä hän lähtee jäätelö kädessään vanhempiensa perään ja yrittää kävellä mahdollisimman varovasti. Huomio on kuitenkin liikaa jäätelössä, Alma ei huomaa maasta esiin pistävää puunjuurta, hän kompastuu, välttää kaatumisen, mutta jäätelö putoaa hiekkaan.

Hiki kohoaa Almania otsalle. Pettymys, suru ja hätä rahan hukkaanmenosta sekoittuvat hänen mielessään,

itku pyrkii kurkkuun. Mamma huomaa Alman hädän ja pysähtyy.

– No voi helvetti, pappa kääntyy Alman puoleen.
– Kuinka siinä nyt noin kävi!

– Eihän se Alman syytä ole, meidän olisi pitänyt jäädä niin että lapsi saa jäätelön syötyä, mamma puolustaa lähes tärisevää tyttöä.

– No miksei se sitten sanonut, että odottakaa? Pitikö lähteä jäätelö kädessä kulkemaan! pappa nykäisee äkäisesti olkapäitään, kuten aina kun hän on ärtynyt. – Nyt myöhästytään lautastakin.

Mamma huokaisee äänekkäästi.

– Onko sinun pakko heti syyttää muita, kun itse olet niin pihi, ettet voi edes viedä meitä ravintolaan, vaikka tänne asti tultiin, mammakin alkaa kiihtyä. – Ja eihän meillä ole mihinkään kiire, voidaan aivan hyvin mennä seuraavallakin vuorolla.

Alma kutistuu pieneksi. Tämä on hänen vikansa. Leppeän retken on hän pilannut haluamalla jotakin, jota ei oikeastaan tarvitse. Miksi hän ei voinut tyytyä mamman leipomiin korvapuusteihin, miksi hän halusi jotakin sellaista, joka vielä maksoi erikseen. Ja nyt ei lauttaankaan ehdittäisi hänen takiaan.

– Lapsi ansaitsee uuden jäätelön, mamma yhtäkkiä päättää ja kääntyy lähteäkseen jäätelömyyjän luokse.

– En mä halua! Alma parahtaa. – Sain jo riittävästi, mennään nyt vaan, että ehditään, hän lisää ja lähtee lähes juoksemaan vanhempiensa edelle. Pappa seuraa Almaa, samoin mamma, vastahakoisesti. Heidän saavut-

tuaan hetki sitten tyhjentyneeseen lauttamatkustajien odotustilaan pappi ähkäisee mutta vaikenee mamman katsottua häneen pistävästi.

Loppumatka kuluu hiljaisuudessa, niin painostavassa, että kun he lopulta pääsevät kotiin, mamma vetäytyy suoraan makuuhuoneeseen väsymykseen vedoten. Pappi seisoo ruokasalin kynnyksellä tilattoman näköisenä ja sanoo sitten käväisevänsä kaupalla. Alma katsoo hänen jälkeensä tietämättä, mitä tehdä.

Äkkiä ihanalta tuntunut pitkän kesäloman ilo pyyhkäistyy pois, eikä mikään tunnu hetkeen miltään. Sitten hän käy hiljaa mamman oven takana, kuuntelee ja lähtee Tähtitorninmäelle. Jostain syystä kiipeäminen observatorion luokse aina rauhoittaa, ja näkymä merelle vie ajatukset kauas, jonnekin, jääkarhujen maahan.

Kesäpäivä on jo kääntynyt iltaan, kun hän palaa Uudenmaankadulle ja astuu kotipihaan. Omenankukat tuoksuvat, mieli rauhoittuu – ehkä kesästä voisi tulla hyvä kuitenkin.

2

– NO MUTTA hei! kuului yhtäkkiä viereisestä pöydästä. Helmi ja Irene nostivat silmänsä jätelöstä, ja Alma kohottaui kohti tuttua, ystävän ääntä.

– Hilma, voi miten mukavaa!

Naiset tarttuivat toisiaan kädestä. Hilman vieressä istui iloisesti hymyilevä Mai, Helmin ikätoveri, 13-vuotias tyttönorssi, ja nyt kesälomalaiset halusivatkin siirtyä samaan pöytään. Äidit järjestivät tuolit uudelleen, ja niin alkoi vilkas kuulumistenvaihto jätelön syönnin lomassa.

– Siitä on aikaa, kun ollaan viimeksi nähty. Vieläkö te siellä Suomenlinnassa? Alma kysyi tarjoilijan kaadettua naisten kuppeihin täydennystä.

– Siellähän me, Hilma huokaisi. – Vaikka välillä on kyllä niin epävarmaa valokuvaamon pitäminen, että en tiedä, miten kauan pystytään. Mikkoa ei vain saa saarelta pois millään, eikä Maitakaan, sehän on aina isänsä kanssa samaa mieltä, hän nauroi päälle.

Almaakin alkoi naurattaa. Hän piti boheemista Mikosta ja käytännöllisestä Hilmosta. Tuttavuus oli alkanut alun perin Hilman miehen Mikon ja Alman miehen Tapion ystävytydestä, ja sitten olikin ollut uskomaton

sattuma, että Hilma oli osoittautunut Almaa lapsena hoitaneen Olga Leinon huomattavasti nuoremmaksi sisareksi Mäntsälästä.

Maailma oli todellakin pieni, se oli ollut pakko kaikkien todeta. Olga oli ollut mamman hyvä ystävä Helsingissä ja valikoitunut hoitamaan Almaa aina kun mamma oli joutunut sairaalaan. Hänen terveytensä oli huono, joten sairaalajaksoja oli usein – niin Olgasta oli tullut Almalle kuin varaäiti. Hän oli myös käynyt Olga-tädin kanssa Mäntsälässä, Soukkion kylässä, kun täti oli vieraillut vanhemman sisarensa Ainan luona. Hilmaa Alma ei ollut vielä lapsuudessa tavannut, joten kun yhteys Olgaan oli selvinnyt, naiset olivat tunteneet suorastaan Luojan johdattaneen heidät yhteen.

Hilman ja Mikon valokuvausateljee oli kuuluisa paikka Suomenlinnassa, ja koska Tapio ja Mikko olivat armeijatovereita, pariskunta oli kuvannut heidän häänsä, vaikka ne pidettiinkin mantereella, Brondalla. Alma oli tuolloin tavannut Hilman ensi kerran, ja siitä tuttavuus oli alkanut. Valokuvaajapariskunnan silmäterä oli Mai, perheeseen kasvattilapiseksi otettu sukulaisyttö. Viime tapaamisesta oli useampi kuukausi, ja Alma oli jo ehtinyt ikävöidä valoisaa, tarmokasta Hilmaa, jolle mikään asia ei tuntunut olevan liikaa.

Alma vilkaisi tyttöihin.

– Meidän pitäisi varmaan alkaa lähteä kohti kotia. Ruokaa on illaksi ajateltava, ei sitä pelkällä jäätelöllä kuitenkaan jakseta, vaikka kuinka loma olisi, Alma hymyili.

– Oli mukava törmätä. Tapiolle terveiset – ehkä ehditte joskus meillä käymään! Miten se Tapion oikeus-aputoimisto, menestyykö?

– Kiitos, kyllä tulemme mieluusti, Alma ilahtui. – Ja kyllä kai se ihan hyvin, kun sai ostettua sedältään koko Mikonkadun toimiston itselleen pari vuotta sitten. On Tapiolla apulainenkin, Alma ei voinut olla lisäämättä, ylpeänä varatuomarimiehestään.

– Voi että olisi hauskaa jutella oikein kunnolla! Välillä käväisen täällä mantereella, kun käyn Iso Roobertin-kadulla isäsi kaupalla. Hänen kanssaan vaihdetaan aina muutama sana. Taitaa hänkin jaksella hyvin?

– Kyllä se ihan hyvin kai, vaikka olen minä ollut huomaavinani, että välillä pappa esittää reippaampaa kuin on. Onhan tuota ikää kuitenkin jo paljon, ja mamman kuolema painaa, ei sille mitään voi. Outoa on hänen yksin olla, kun elivät pitkän elämän yhdessä.

Alman silmissä käväisi huoli. Hilma nyökkäsi.

– Niinpä se on, eihän täällä ikuisia olla kukaan. Mutta ihailen kyllä, että vielä kauppaa jaksaa pitää, ikämies.

Alma nousi ja pudisteli pullanmurut hameeltaan.

– Pitää tosiaan istua yhdessä alas ja ihan pikapuoliin, hän hymyili Hilmalle. – No niin, tytöt, lähdetäänpäs, Alma katsahti viereiseen pöytään, jonka hillitön kikatus oli niin tarttuvaa, että asialliseksi tarkoitettu kehoitus suli nauruun sekkin.

Tyttöjen niittua Hilmalle näkemiinsä ja vilkutettua Maille Alma lähti luotsaamaan lapsiaan tavaratalon läpi ulko-ovelle. Ala-aula oli täyttynyt iloisesti hälisevistä

tyttäristä äiteineen, ja piti oikein puikkelehtia ihmisvilinässä, jotta selvisi Aleksanterinkadun puoleiselle ovelle.

Ulkona kadulla tytöt lähtivät kulkemaan äitinsä edellä, rinnatusten. Alma näki Irenen katsahtavan huolestuneesti sisarensa, joka käveli katse katukivissä ja varmasti mietti ehtojaan sekä tulevia oppitunteja, joita isä arvatenkin tyttarelleen loman keskellä määräsi pidettäväksi. Alma huokaisi. Asiaa ei auttanut se, että kaksi vuotta nuoremmalle pikkusiskolle tuntuivat kouluaineet olevan ongelmattomia. Irene vaikutti olevan kaikesta kiinnostunut ja tarttui yleensä innokkaasti uusiin haasteisiin, painetta pelkäämättä. Kuopusta myös kehuttiin tästä ominaisuudesta sekä tietysti kiiteltiin menestyksestä – varsinkin Tapio-isä puhui mielellään erityisesti tyttöjen isovanhemmille Irenen hyvästä koulumenestyksestä.

Kaikki tämä oli mukavaa, mutta Alma oli pannut merkille, miten väkinäisesti Helmi osallistui sisarensa kehumiseen. Kyllä hän siskoaan rakasti, eikä tyttöjen keskinäisissä väleissä tuntunut olevan ainakaan toistaiseksi mitään vikaa. Alma yritti usein ohjata perheen sisällä käytyjä keskusteluja pois arvosanoista ja huomionosoituksista, nosti esiin asioita, joihin ei liittynyt vertaaminen eikä mittaaminen. Tapio vain oli itse ollut innokas, Irenen tyyppinen koululainen, jonka oli välillä vaikea asettua toisenlaisen lapsen asemaan ja ajattelutapaan, kyllä Alma senkin ymmärsi.

Sitä oli kuitenkin vaikeampi niellä, että anoppi oli alkanut suurieleisesti myöntää ”babushka-stipendejä”

pojantyttyäriensä kevät- ja joulutodistuksista. Rahamäärä korreloi todistuksen keskiarvon kanssa, ja useamman kerran oli jo käynyt niin, että Helmi oli isovanhemmilta kotiin palattuaan vetäytynyt hiljaisena lastenhuoneeseen Irenen jäädessä saliin puhetta pulputen. Onneksi mofa lahjoitti aina suuret pussit makeisia molemmille tyttärentyttärilleen lämpimästi halaten, kun yksi kouluvuosi oli jälleen ohitse. Miten onnellinen hymy levisi aina Helminkin kasvoille ja miten onnellisena pappa katsoi häneen, tyttärensä Almaan – *titta på, millaiset aarteet olet saanut.*

Vaikka mamman kuolemasta oli jo useampi vuosi, omien lapsuusaikojen muistelu nosti kovan ikävän pintaan. Tyttöjen selät näkyivät äkkiä sumeina, oli pyyhkäistävä silmät kuiviksi. Irene vilkaisi taakseen.

– Äiti, saadaanko me Helmin kanssa käydä mofan kaupalla? Tullaan sitten suoraan kotiin.

Alma hymyili.

– Saatte tietysti. Sanokaa minulta terveisiä.

Tytöt lähtivät juoksujalkaa kohti tuttua kauppapuotia Iso Roobertinkadulle, ja Alma jatkoi Kasarmikadulle. Laukussa painoi Helmin rypistynyt todistus, jonka hän halusi tietosanakirjan väliin, ennen kuin Tapio tulisi kotiin. Edessä oli epäilemättä esikoisen tiukka puhuttelu jo tänä iltana, ja Alma mietti, miten lievittäisi tunnelmaa. Jos saisi edes paperia sileämmäksi.

3

– YMMÄRRÄTHÄN SINÄ, että näin pitää tehdä? Tapio katsoi vastapäätä istuvaa tytärtään vakavasti. Helmi nyökkäsi katse pöydässä.

– Voitko katsoa minua silmiin, kun vastaat.

Tapio ei hellittänyt. Helmi nosti päätään juuri sen verran, että sai vilkaistua isäänsä.

– Kyllä, isä.

– No niin, Tapio huokaisi ja siirsi työpöydällään lepäävää täytekynää piirun verran oikealle. – Eiköhän tämä tästä taas. Ylioppilas Jokinen tulee huomenna kymmeneltä sopimaan tunneista. Joka arkipäivä kaksi tuntia juhannukseen saakka ja mieluusti heti aamusta, niin saat sitten olla vapaasti lopun päivää. Paitsi tietysti annetut laskutehtävät teet aina seuraavaksi tunniksi.

Sitä mukaa kun isän puhe eteni, Helmin pää painui alemmas. Huoleton kesäkuu olisi mennyttä. Alma seurasi keskustelua ruokasalin kynnykseltä ja tunsu tyttärensä apeuden. Kyllähän moni sai ehtoja ja suoritti ne – jos ei nyt riemuitten, kuitenkin ilman sen suurempaa mielen masennusta. Helmin apeus oli erilaista, syvempää, ja siksi Almaa huolestutti. Esikoista pitäisi kohdella

”Sil tapaa täs on elettävä, että voi itteensä aamul peilist kattoo.”

1930-luvun Helsingissä Alma on rakentanut itselleen vakaan elämän, mutta edes hänen oma aviomiehensä ei tunne hänen todellista taustaansa. Kun Alman kasvattivanhemmat kuolevat, alkaa Alman menneisyys pala palalta paljastua. Oikeaa äitiään Alma käy yhä salaa tapaamassa, mutta isäänsä Alma ei tunne. Koko tarinansa ymmärtääseen Alma päättää etsiä miehen käsiinsä. Tie vie synnyinseudulle Soukkioon ja vanhan ystävän Matildan pakeille. Vaiettu menneisyys kulkee pala palalta Alman mukana, mutta saako sitä sovitettua nykyiseen elämään?

Alma on historiallisen, todellisiin henkilöihin perustuvan Talontyttäret-romaanisarjan itsenäinen toinen osa. Tarina jatkaa rakastetun *Matildan* jäljissä, sukupolvea myöhemmin.

84.2

DOCENDO
www.docendo.fi

MIX
Paperi | Tukee
vastuullista metsänhoitoa
FSC® C021394

ISBN 978-952-850-737-6

9 789528 507376